

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.АЛЬ-ФАРАБИ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER AL-FARABI

ФИЛОЛОГИЯ ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОЛОГИИ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ
FACULTY OF PHILOLOGY AND WORLD LANGUAGES

ПРОФЕССОР Э. Д. СУЛЕЙМЕНОВАҒА АРНАЛҒАН
«ҒЫЛЫМ МЕН БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТРЕНДТЕР»
II ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК СИМПОЗИУМЫ

II НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ СИМПОЗИУМ
«НОВЫЕ ТРЕНДЫ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ»,
ПОСВЯЩЕННЫЙ ПРОФЕССОРУ Э. Д. СУЛЕЙМеновой

«NEW TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION»
II SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL SYMPOSIUM
DEVOTED TO PROFESSOR E. D. SULEYMENOVA

Алматы
«Қазақ университеті»
2017

УДК 80/81 (063)

ББК 80/81

П82

*Рекомендовано Ученым советом факультета филологии и мировых языков
Казахского национального университета имени аль-Фараби*

Редакционная коллегия:

доктор филологических наук профессор

Л. М. Шайкенова

кандидат филологических наук доцент

М. И. Акберди

кандидат филологических наук доцент

А. А. Шолахова

Профессор Э. Д. Сүлейменоваға арналған «Ғылым мен білім берудегі жаңа трендтер» II ғылыми-әдістемелік симпозиум материалдары – Материалы II научно-методического симпозиума «Новые тренды в науке и образовании», посвященного профессору Э. Д. Сулейменовой – Publications of the II scientific-methodological symposium «New Trends in Science and Education», devoted to professor E. D. Suleymenova / Отв. ред. Л. М. Шайкенова. – Алматы: Қазақ университеті, 2017. – 114 с.

ISBN 978-601-04-2588-0

В сборнике содержатся материалы II научно-методического симпозиума «Новые тренды в науке и образовании», посвященного профессору Э. Д. Сулейменовой. Рассматриваются проблемы полиязычного образования, применения инновационных технологий в преподавании языка и литературы. Предназначен для филологов, специалистов гуманитарного профиля, преподавателей, докторантов, магистрантов филологических и педагогических специальностей.

Все публикации даются в авторской редакции.

ISBN 978-601-04-2588-0

© КазНУ им. аль-Фараби, 2017

ОГЛАВЛЕНИЕ

<i>Шаймерденова Н. Ж.</i> Квадриум в научной и образовательной парадигме XXI века	5
<i>Kusanova B. H., Kushkarova G. K., Sarbasova A. E.</i> Suprasegmental Qualities of Oral Speech in the Process of English Language Acquisition	8
<i>Екжиембеева Л. В.</i> Языковые игры в овладении языком иностранцами	11

СЕКЦИЯ 1

«ПРОБЛЕМЫ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»

<i>Азманова А. Е., Асмагамбетова Б. М.</i> Учебно-методический комплекс по русскому языку для студентов репатриантов-казахов	13
<i>Аймагамбетова М. М.</i> Функционирование трансформированных фразеологизмов в заголовках казахстанской прессы	16
<i>Алдабердиқызы А.</i> Читательская грамотность vs. уровень образованности и информационной активности: вызовы современного социума	18
<i>Амренова Р. С., Капанова Д. Е.</i> Тұлғаның этникалық және тілдік сәйкестігі мәселесі	20
<i>Ахатова Б. А.</i> Коммуникативное пространство: стратегия консолидации	22
<i>Баймурзина А. А.</i> Языковая идентичность и полиязычие общества Казахстана	25
<i>Жумагазина Ж. Ж.</i> Лексикографизация слов-композигов в двуязычных словарях	27
<i>Исхакова Г. Н.</i> Академиялық дискурс мәселесін корпустық зерттеу	29
<i>Исмайлова Н. А.</i> Шетел сөздердің қабылдаушы тілде игерілу кезеңдеріне жүйеленуі	

	31
<i>Мурзалкина Б. К.</i> Эколингвистика как современный научный тренд	36
<i>Мусатаева М. Ш.</i> Паблик рилейнз как основная технология формирования общественного мнения в институциональном дискурсе Казахстана	38
<i>Нуршаихова Ж. А.</i> О ментальном моделировании содержания идеологического дискурса сайта компании	41
<i>Смагулова Ж., Жакупова А.</i> Развитие читательской грамотности: языковые и социальные факторы	43

СЕКЦИЯ 2

«ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ЯЗЫКА»

<i>Азманова А. Е., Асмагамбетова Б. М.</i> Учебно-методический комплекс по русскому языку для студентов репатриантов-казахов	44
<i>Ахберди М. И.</i> Ассоциативный тест при исследовании парониматических явлений в речи студентов-иностранцев	46
<i>Асқар Л. О.</i> Қазақ жазба тілін үйренудің шығармашыл бағыты	49
<i>Ибраева Ж. К.</i> Интегрированный подход в преподавании лингвистических дисциплин магистратуры	51
<i>Karagoishiyeva D. A., Sharipova G. S., Dairabekova G.</i> The Possibilities of The Programme Praat for Teaching Intonation	53
<i>Куребаева Г. А., Слямбекова Н. А.</i> Шетел тілін оқытудағы әлеуметтік-лингвистикалық құзыреттіліктің маңызы	58
<i>Мәмбетова М. Қ.</i> Тілдік санадағы дайын сөз орамдары	61
<i>Медетбекова П. Т.</i> Варианттылықтың лингвистикалық сипаты	64
<i>Мырзахметова Ж.</i> Тестирование как средство определения форсированности функциональной грамотности чтения	66
<i>Сансызбаева С. К.</i> Формирование навыков репродуктивно-	

продуктивной письменной речи на русском языке у студентов национальной аудитории	69
<i>Таусогарова А. Қ.</i> Тілдік санадағы этнофолизмдерді зерттеу: ассоциативтік эксперимент нәтижелері	71
<i>Шайхенова Л. М.</i> Рефлексия сквозь призму образования и культуры	75
<i>Sholakhova A. A., Erkebekova E. K.</i> Methods of Compiling Computer Tests	80

СЕКЦИЯ 3

«ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ»

<i>Әбдіқұлова Р. М., Темірболат А. Б.</i> Роман жанрын оқыту әдістері ..	86
<i>Абишева У. К.</i> Опыт анализа произведения в контексте сакральных текстов	88
<i>Кахильбаева Э. Т.</i> Гипертекстовая технология исследования интертекста Олжаса Сулейменова	90
<i>Ли Э. В.</i> О лингво-смысловом анализе художественного текста	93
<i>Сарсекеева Н. К., Афанасьева А. С.</i> Дом и город в произведениях «городской прозы» Н. Веревошкина	95
<i>Темірболат А. Б.</i> Применение метода case-study в филологии	98
<i>Pleubay G. K.</i> Philosophical Meaning of Chingiz Aitmatov's Novel «Plaha»	100
<i>Шанаев Р. У.</i> Технология создания электронной энциклопедии об Олжасе Сулейменове	104
<i>Шортанбаев Ш. А., Оспанова Г. Т.</i> Шернияз шығармашылығын оқыту мәселелері	106
<i>Парманова У. И.</i> Шетелдік тілдік санадағы этностереотиптер.....	109

СЕКЦИЯ 3
«ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ»

РОМАН ЖАНРЫН ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ

Әбдіқұлова Р. М., Темірболат А. Б.
ал-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
rauabdi@mail.ru, aluatem2015@gmail.com

Көркем әдебиет жанрларының күрделі де көлемді түрі роман жанры екені белгілі. Бір ғасыр өсіп-өркендеу үстіндегі қазақ романының даму тарихы мен бағытын дәстүр мен жаңашылдық арнасында тани білу мақсаты қойылады. Ең алдымен, ұлттық әдебиеттанудағы роман түріне қатысты пайымдарды Әлихан Бөкейхановтың «Роман не?» деген мақаласы мен Ахмет Байтұрсыновтың роман жанрына берген терминдік атауының мән-мағынасына үңілуден бастасақ артық болмаса керек. Әрине, XX ғасырдың басында туған алғашқы қазақ романы М. Дулатовтың «Бақытсыз Жамалын» сөз еткенде, оның жанрлық ерекшеліктері мен көркемдік құбылыстарын әдеби-теориялық талдаулар негізінде айқындайтынымыз белгілі. Дегенмен, дәріс сабағының мақсаты жеке шығармашылық құбылыстарын роман жанры табиғаты ауқымында таныту болғандықтан, романның қалыптасу үстіндегі жанр екендігіне, синтетикалық түр сипатындағы эпикалық, лирикалық, драмалық ерекшеліктеріне нақты мысалдармен тоқталуды жөн санаймыз. Әсіресе, алғашқы қазақ романынан кейінгі С. Сейфуллиннің «Тар жол, тайғақ кешу», Ж. Аймауытовтың «Ақбілек» романдарынан бастап осы уақытқа дейінгі қазақ романының бір ғасырлық эволюциясын бағамдайтын болсақ, роман жанрының түрлену үдерісін әлемдік әдеби даму

заңдылықтарынан алшақтату да сыйымсыз. Сондықтан, роман теориясына және типологиясына қатысты орыс және басқа да шетел зерттеушілерінің тұжырымдарын да ұсыну қажеттігі туындайды. Орыс зерттеушілері В.Хализев, Л.Чернец сияқты авторлар әралуан зерттеушілердің пікірлерін қорыта келіп, орыс әдебиеттануында романның бірегей концепциясын М.М.Бахтин қалыптастырғандығын пайымдайды. «М.М.Бахтин еңбектері бойынша, роман кейіпкерінің дайын қалыпта емес, өсу, қалыптас үстінде бейнеленуі, роман адамның жеке әлеуетін көрсетуі қажеттігі, роман адам өмірін динамикада көрсететіндігі пайымдалады. Кейіпкердің ортадан оқшалануы, демонизмге тән еркіндік, шындық өмірге сыйымсыздық, рухани еркіндікті аңсауы. Бахтинше, роман жаңа, күрделі тұлғаның сатылап өсуін көрсетеді»-деген В.Хализев пайымдарын келтіруге болады. Осы бағытта З.Ахметов, Р.Бердібаев, А.Нұрқатов, Р.Нұрғали, М.Мырзахметов, Б.Майтанов сынды зерттеушілердің тұжырымдарын келтіріп қана қоймай, роман кейіпкерлерінің асқақтығы, адасулары, жеңістері мен жеңілістерінің динамикалық қалыпта өрілуіне нақты мысалдар келтіріліп, бір жанрда жазылған шығармалардың ортақ сипаттары мен дара сипаттары ашылады. Мысалы, осы мәселеде тарихи романдар, сатиралық романдар ерекшеліктерін кесте арқылы бейнелеуге болады. Жалпы, роман ұлттық-тарихи масштабта қарастырылады. Жүз жылдықтағы ұшы-қиыры белгісіз қазақтың 100 романының түрленуі, трансформациясы мен эволюциясы көркемдік әдіс, стиль, идеялық құрылым тұрғысынан тұжырымдалып, жанрлық сипаты айқындалады. Орыс әдебиетінде, роман-притч, роман-житие, роман-трагедия т.б. түрлер болғаны белгілі. Ілгеріде түр жаңалығы деп роман-репортаж (Т.Әлімқұлов «Ақбоз ат»), документальды роман (Ә.Шәріпов «Партизан қызы») аталып жүрсе, роман – күнделік, новеллалы роман тууы, романның әлеуметтік мәнінің тереңдеуін, жаңа мазмұн, ұлттық түр алуын аңғартады. Жанр – үздіксіз өсу үстіндегі ұғым, тарихи категория, әлеуметтік мазмұнға, философиялық, көркемдік-эстетикалық сипатқа ие құбылыс екенін ескерсек, бір жанрдың екінші жанрмен қосылысы, зерттеушілер айтқандай, романның жұмбаққа айлануы болып табылады. Тіпті роман кейіпкерлерін ұқсастығына қарай, аңсарына-арманына қарай да жіктеуге болады. Әрине, роман жанрын оқытуда библиографиялық ақпараттың молдығы басты көрсеткіш болуға тиіс. Ақпараттар сызбалар мен кестелердің, мәтіндерден алынатын үзілімдердің басты көзі болып табылады.

Тәуелсіздік кезеңіндегі роман түрлерін қарастырар болсақ, М.Мағауиннің «Мен» мемуарлық романын, Ж.Ахмадидің «Дүрбелең», «Шырғалаң» секілді бірнеше тарихи романын, Қ.Жұмаділовтің

«Дарабоз» роман-диалогиясын, С. Сматаевтың «Елім-ай» романдарын, Б. Мұқайдың «Өмірзая», Ә. Нұрпейісовтің «Соңғы парыз» секілді романдарымен қатар, Ш. Мұртазаның «Ай мен Айша» роман-новелласын, А. Алтайдың «Алтай новелласы» аталатын роман-мифін, С. Сматаевтың «Біз құлмыз ба, кімбіз» атты шырғалаң романын, Қ. Жиенбайдың «Жер үстінде жұмақ бар» атты публицистикалық романын, З. Қабдоловтың «Менің Әуезовім», Е. Әкімқұловтың «Қалдаяқов-ән патшасы» роман-эсселерін, Р. Тоқтаровтың «Абайдың жұмбағы» роман-хамсасын, Т. Әсемқұловтың «Біржан сал» деректі романын және т.б. көптеген авторлардың роман жанры саласындағы шығармаларын гуманитарлық ғылымдар тоғысында теориялық-практикалық аспектіде қарастырып, роман жанрын оқытуды заманауи әдістемелер мен технологияларды қолдану арқылы жетілдіруге болады.

Демек, романды зерттеу әдіснамасын игерту нәтижесінде, жанрлық түрлердің ортақ сипаттары мен даралық ерекшеліктерін ажырата танытуда заманауи әдістермен қоса, теориялық тұжырымдар мен мәтін үзілімдерін пайдаланып талдаудың да маңызы зор екені айқындалады.

ОПЫТ АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ САКРАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ

Абишева У. К.

Казахский национальный университет им. аль-Фараби
abisheva.u.k@gmail.com

В 1880–1820-е годы в лирике Ф. Сологуба важным источником поэтического вдохновения явилась Библия, ветхо- и новозаветные тексты, ставшие религиозно-духовными источниками творчества художника. Образный ряд его лирики свидетельствует о том, что Библия и ее художественный мир вызвали у поэта не меньший интерес, чем, например, античные мотивы. Библия стала непосредственным источником отдельных произведений художника, ее образы и сюжеты являются ключом к мировосприятию поэта, его философских и лирических размышлений. Образы и мотивы Книги Иова, книг Екклесиаста и Апокалипсиса формировали лирику Ф. Сологуба, поэт с неизменным постоянством осваивал этот пласт духовной культуры, который определил его мировоззрение и придал его обостренному художественному видению новое достоинство.

Библейские мотивы в творчестве художника становятся лейтмотивом философских размышлений, сопрягаясь с глубоко